

Mondatban vagyok, gyere vissza öt perc múlva

Tasnádi-Sáhy Péter videóinterjúja Szabó T. Annával

TASNÁDI-SÁHY PÉTER (■): *Olvasgattam a verseidet, meg sokat rólad, mielőtt most elkezdünk beszélgetni, találtam két, számomra nagyon érdekes sort. Többet is. Így hangzik: „ha kád a vers, kilépve meztelen vagy.” És valamitől a többi vers közül ez a két sor ars poeticaként kiviláglott. Így van? Vagy csak az olvasó szeszélye, ami ezt a két sort kiszedte a többi közül?*

SZABÓ T. ANNA (▼): Kétségtelen, hogy ez egy ars poetica-szerű vers. Az olvasókhhoz címzem ezt a verset – tulajdonképpen azért, mert én azt mondom, hogy a versnek konkrét haszna van, tehát nemcsak a közvetlen haszna, nemcsak a szépség, hanem hogy valamit megmozgasson az emberben. És nagyon kényelmesen használni a verset nem érdemes. Az emberek mindig használnak verset, például a gyerek születését általában versben ünneplik, ha szerelmesek, meg ha meghal valaki, tehát a sírkőre is verset írnak, általában nagyon rosszat, azért, mert egészen addig nem használták a verset, tehát a nagy megrendülések, nagy örömeik és nagy bánatok időszakában szokták használni a verset. A többi, mondjuk, a hétköznapi vershasználatot egy csomó embernél maximum a dalok vagy a Millió rózsaszál jellegű érzelmes versikék jelentik. Azt gondolom, hogy ez kevés. A versnek az a gyakorlati haszna, hogy felvértezte az embert a traumák ellen és az örömeikkel szemben is bizonyos szempontból, hiszen a nagy örömebe ugyanúgy bele lehet halni, mint a nagy bánatba. Tehát a vers lélekedzés, és aki sokat olvas verset, az a megrendülést gyakorolja.

De, mondjuk, egy József Attila-verset elolvasni általában nem olyan érzés, hogy kényelmesen elnyújtózunk egy kád meleg vízben, hanem teljes lényünket adjuk bele. Ebben a versben egyébként József Attila-utalás rejtőzik, mégpedig az, hogy „Hiába füröszköd önmagadban, / Csak másban moshatod meg arcodat”. Tehát hiába ejtőzünk mi kényelmesen a szépség vagy a vélt szépség vagy a festett napnyugtáknak a bájában, hogyha egy igazi érzellemmel és egy igazi megrázkódtatással szembesülünk, akkor mégiscsak védtelenek vagyunk. Én azt gondolom, hogy a szépség nem elég, de ez azért is van, mert az én hajlamom a szép vers felé húz engem mindig, tehát az olvasóhoz is beszélek, meg magamat is figyelmeztetem, hogy nem feltétlenül kell szépet írni ahhoz, hogy az ember jól írjon. Mondjuk, a borító sem árul zsákbamacskát ennél a *Kerített térnél*, mert lehet látni rajta, hogy ez bizony nem nagyon derűs könyv. Azt gondolom, annak ellenére, hogy nem derűs, ez is egy hasznos könyv. Tehát hasznosan tud hozzájárulni ahhoz, hogy az ember felkészüljön talán az élet további traumáira.

■ *Maradnék ettől függetlenül picit ennél az ars poeticához meg vershez való viszonyodon, és közelítenék más művészeti ággal: a zenével. Még hozzá azért a zenével, mert találtam interjúban egy érdekes mondatod, és aztán egy érdekes versed. Elmondom, miről van szó. Azt hiszem, talán pont a Senki madara, amiről majd még fogunk beszélni, látszik ott mellette a könyv félig egy japán női arccal, azzal kapcsolatban mondtad, hogy sok japán zenét*

hallgattál, miközben ezt a mesét feldolgoztad, de egyébként versírás és műfordítás közben nem szoktál zenét hallgatni. Ezzel szemben a honlapodon lapozgatva találtam egy verset, aminek az a címe, hogy Bach D-moll kettősversenyének hallgatása közben. Nem az ellentmondásra akartam föl hívni a figyelmet, hanem látszik, hogy mégiscsak, attól függetlenül, hogy próbálsz leválasztani a verset a zenéről, mégsem biztos, hogy sikerül. Milyen viszonyban vannak ezek a dolgok benned?

▼ Ez a Bach-vers felkérésre készült. Nem nagyon szeretek felkérésre írni, de kaptam egy ilyen levelet, hogy írjam le, amit gondolok Bach-ról vagy Bach zenéről, és akkor eszembe jutott, hogy milyen rengeteg Bachot hallgattam, különösen kamasz koromban. Később is, de később nem rengeteg, később sokkal kevesebbet. És betettem a d-moll kettősversenyt, és tényleg a zenének, nem ihletésére, hanem a zenének az áradására próbáltam komponálni, mert ez bizonyos szempontból túlmutat a versírás, mert ez egy zenei vers, az értelmet nem szerettem volna igazából belekódolni, hanem a képeknek meg a zenének a kicsit szinesztéziás egymásra hatását szerettem volna rögzíteni. Tényleg nem szoktam zenét hallgatni versírás közben. Ez a vers kivétel, de amikor már befejeztem, akkor már nem írtam, tehát az első három sor még a zene alatt volt, és akkor meg kellett állítanom a zenét, és hagytam a saját belső zenémet szólani a fejemben.

■ *Írtál te még megrendelésre, nemcsak zenére, hanem képre is, ez a Cafat című verses monológ, ami egy nagyon szöveg. Sajnos nem tudtam élőben részt venni ebben az élményben. Maga a kezdeményezés nagyon jó volt, azt hiszem, a Szépművészeti Múzeumnak ez a Textúra című sorozata. Te is és férjed, Dragomán György is részt vett ezen a pályázaton. Ha már maradtunk a társművészeteknél, ami hat az emberre, akkor mesélsz erről az élményről, hogy milyen festményre verset írni?*

▼ Magam választottam a festményt, tehát ez az örömöm megvolt kezdetben. Aztán nyilván a körömrágás ideje következik el, hogy mit fogok én erről írni. De igazából könnyített helyzetben voltam olyan szempontból, hogy a Szépművészetben körbevittek, megnéztem ötven műalkotást, megmondták, hogy nagyjából milyen korszakból választhatok, és amikor kiválasztottam, azért választottam ezt a szöveget, illetve ezt a képet, mert az Akteón legendáját én már korábban, ha nem is magát a legendát, de a szarvassá változást feldolgoztam. Van nekem egy kamaszoknak írt darabom, ami szintén felkérésre íródott, mert a színháznak az ember nem magától ír, hanem valóban felkérésre. Az a címe, hogy *Szarvasok szövetsége*, ezt Veszprémben játsszák, a Kabóca Báb-színház játssza, de nem bábdarab, hanem árnydarab, az arcukkal, a testükkel vannak jelen a szereplők, és ez egy elég vad darab. Ugye, zene. Bartók *Cantata profanájára* kellett írnom egy darabot, és erre írt Lázár Zsigmond zenét, és ebben a *Szarvasok szövetsége*, szarvassá változást feldolgozó darabban szerepel Akteón is, illetve az Akteón-legendája az állatok általi széttépetés mítosza, és mikor én ezt a képet kiválasztottam a Szépművészeti Múzeumban, Giuseppe Cesari *Diána és Akteón* című képét, akkor már tudtam, miért választom ezt a képet. Azért, mert nagyon erősen benne voltam a szarvas és az ember átváltozásának történetében, meg egyáltalán, nagy Ovidius-rajongó vagyok már elég régóta, tehát számomra egyenes vonalban jön valahogy Ovidius, Shakespeare és Weöres Sándor. Tehát ez ugyanaz a nagyon erősen mitikus és vad, ugyanakkor mégis idealista, vagy legalábbis az eget és a földet egyaránt szemlélő és tiszteletben tartó, sőt az alvilágot sem nélkülöző szövegvilág és képvilág, amit ők hárman képviselnek, ami nekem nagyon fontos volt ennél a képnél. Amikor ránéztem erre a képre, akkor eszembe jutott minden, amit erről gondolok: Ovidius, Shakespeare, az egész boszorkánykodás, különösen a Macbethnek az átokformulája, és az én saját darabom,

ami ezeket már feldolgozza. Képek között élünk otthon. Az a csodálatos élmény ért, hogy Váli Dezső megengedte, hogy válasszunk; kitétte a képeit, és én is választhattam, a férjem, Gyuri is választhatott egy képet. Gyuri rögtön tudta, melyiket fogja választani, én pedig amire ránéztem először, az egy nagyon szürke kép, és szerepel rajta egy halvány létra is, és azt gondoltam, hogy ez annyira nyomasztó kép, hogy soha nem fogom választani. És félórát ott járkáltam le-fel, és voltak erősebb képek is, és intenzívebbek is, és nekem mégiscsak ez a kép kellett, és ezt a képet nézem, egy nagyon zárt tér, de mégiscsak ott van benne egy ablak meg egy létra, és ez számomra nagyon sokat jelent, és amikor ezt a *Kerített teret* írtam, véletlenül nagyon hasonló a színvilága a borítónak, akkor is ezt a képet néztem, tehát még akkor is hat rám a képzőművészet, amikor esetleg nem gondolok rá. Ez csak most, ahogy beszélgetünk, jutott eszembe, hogy a *Kerített tér* esetleg Váli Dezső képéről is mintázódott.

■ *Érdekes dolgot hoztál föl, és eszembe jutott, ahogy nézem velem szemben a Senki madarát, hogy téged valószínűleg érdekelnek ezek szerint az átváltozások, merthogy a szarvassá változást említetted a festmény kapcsán, meg a Szarvasok szöveg-című darabod kapcsán, ebben pedig egy lány, pontosabban egy daru változik lánnyá. Miért ennyire érdekesek az átváltozások?*

▼ Azt hiszem, hogy a költő eredeti foglalkozása számán volt, de mindenképpen az átváltozásokkal foglalkozó személy. De az átváltozás a hétköznapiok része, nézzünk meg egy arcot indulatai közben. Ha színész lennék, rögtön tudnám, hogy mi az átváltozás, egy színész pillanatok alatt átváltozik síróból nevetővé, őrjöngővé. Nekem ez így nehezebben megy, de lélekben folyamatosan átváltozom. Ezt az ég, föld, alvilág közti közvetítést is nagyon fontosnak tartom, tehát élőbből halottá, halottból, emberből istenné kell változni folyamatosan ahhoz, hogy az ember akár prózát,

akár verset írjon. Már eleve a meseállapot, a mesélés állapota is egy átalakulás állapot. Mert a mesélő nem az anyám, az apám, a nagyapám, hanem a mesélő – egy szerep, egy pozíció, egy hatalmi pozíció, ha tetszik. És a prózáírásnak ezt a másfajta hatalmi pozícióját is meg kellett tanulnom. Úgyhogy az átváltozások régóta foglalkoztatnak, van egy *Fűszermadár* című darabom, ott is madáremberről van szó, tehát az, hogy engem megtalált ez a téma, nem véletlen. A *Szólít a szörny* című könyvet fordítottam, ott egy fa változik szörnyeteggé, az is ősi istenekről szóló történet. A *Senki madara* a szereplőiben adott volt, tehát adott egy daruasszony, egy darunő, és adott egy fiú, más történet szerint öregember, különféle interpretációk vannak, de nekem a szerelmi szál nagyon kellett, és hogy ez a szerelmi történet hogyan változik művészi parabolává, ezt már én csináltam. Az eredeti történetben a daru szó egy szép kelmét, és azt eladják, és itt nem is a művészetben van igazából hangsúly, hanem a hálán. Tehát hogy hálából szőtt egy szép kelmét, és azért pénzt kaptak. Az én esetemben azt gondoltam, hogy a szöveg viszonylag távol van a mi életünk-től, textilművészeket nem is ismerek közelről, de festőket azért láttam dolgozni, ezért választottam festőt.

■ *Azt mondtad az előbb, hogy távol van a mi életünk-től a textilművészet, és pont azon gondolkodtam, hogy csempésszem be ebbe a történetbe, vagy hogyan próbáljam párhuzamba állítani a ti életeteket. Nagyon sok olyan kérdés van ebben a történetben, ami bizonyára téged civilként is nap mint nap érint. Művészi szabadság, női szabadság, a családanya és a költő viszonya. Jól érzed-e, vagy bele-magyarázok?*

▼ Szerencsére ebben a történetben nem kellett családayával foglalkoznom. Ez egy eleve szabad nő, aki ebben a történetben szerepel. Ez tulajdonképpen egy istennő, aki hol állat, hol ember formájában jelenik meg, úgyhogy a saját magánéle-

temmel talán annyiban feleltethető meg, ha valahol keresünk kapcsolódási pontokat, hogy a kamaszkori első szerelem nálam is nagyon intenzív volt, tehát én nagyon fiatal voltam, amikor a férjemmel összekerültem, az érzelmi töltete a kamaszszerelemnek nagyon erősen megvan. Meg az is, hogy két alkotó ember, tehát egy varázsló meg egy boszorkány kerülnek egy fedél alá, aminek semmiképpen nem lesznek hosszan tartó jó következményei.

■ *Mondtad, hogy nincsenek hosszan tartó jó következményei. Nálatok viszont a civil életben egyelőre nagyon úgy néz ki, hogy vannak. Mennyire vagytok tipikus család?*

▼ Valószínű, hogy ha megkérdezed a gyerekeinket, és azt mondd, hogy az apjuk varázsló és az anyjuk boszorkány, akkor nem lepődnének meg. Különösen kisebb korukban nem lepődtek volna meg ezen. De természetesen mivel minden pillanatban velünk vannak, nagyon jól ismerik az erősségeinket is és a gyengéinket is, tehát tanúi, most mondjam úgy, hogy művészi küzdelemnek, az összes írói, alkotói küzdelemnek. Nem szeretem a művészi szót, kerülgetem itt. A munkának, a műhelynek a küzdelmeit látják nap mint nap,

ahogy az ember küszködik az anyagával. Nagyon figyeltünk arra, hogy csak végső esetben mondjuk azt a gyerekeknek, hogy most dolgozunk. Legfeljebb azt mondom, hogy mondatban vagyok, gyere vissza öt perc múlva. És akkor visszajön öt perc múlva. De most már megtanulták tisztelni ezt a dolgot. Amikor kicsik voltak, azért folyamatos lelkipurdalásban éltem. A kisfiam két éves korában szerzett egy ollót, nem is tudtam, hogy tudja, mi az az olló, és elvágta a számítógépnek a kábelét. Hogy ne dolgozz, ezt mondta. De akkor nem írtam, a doktori írása közben. Úgyhogy nyilván voltak ennek nehézségei, de azt gondolom, családként most már teljesen összecsiszolódtunk. Úgyhogy négy kreatív ember él. Az, hogy a kisebbik fiam, Pali felébred álmából, illetve felébred reggel, és azt mondja, írtam éjszaka egy verset, és nagyon sokáig fent voltam, hogy megjegyezzem, és elmondja, és nagyon szép. Ez természetes része az életnek. Annyi különbség van, hogy egy más családban esetleg azt mondják, jó, jó, fiam, ügyes vagy, jó, mi meg odafigyelünk, és nahát, és örülünk neki. Tehát erősítünk olyan dolgokat, amiket esetleg más családok nem.

(Az Erdélyi Riportban 2015. május 11-én megjelent videóinterjú alapján)